

16.11.2015 r.

**Do Prezydenta Republiki Litewskiej
Dali Grybauskaitė
kanceliarija@president.lt
S. Daukanto a. 3, LT-01122 Vilnius**

Pragniemy zwrócić uwagę Prezydenta Republiki Litewskiej na fakt, iż sprawa obywatela Republiki Kazachstanu Syryma Shalabayeva, którego ekstradycji domagają się władze, kazachstańskie i ukraińskie, ma wyraźny kontekst polityczny.

Syrym Shalabayev jest bratem Almy Shalabayeviej, żony znanego kazachstańskiego opozycjonisty Mukhtara Ablyazova. W dniu 28.07.2015 r. Shalabayev został zatrzymany w Wilnie, gdzie wcześniej zwrócił się z wnioskiem do władz imigracyjnych o udzielenie mu azylu politycznego.

Wiodące organizacje praw człowieka, w tym ukraińskie, rosyjskie i kazachstańskie, niejednokrotnie już stwierdzały, że sprawa Mukhtara Ablyazova, który od jesieni 2001 roku jest otwartym przeciwnikiem dyktatora Kazachstanu Nursułtana Nazarbajeva, ma podłoże polityczne.

W latach 2002-2003 Mukhtar Ablyazov odbył już karę pozbawienia wolności w Kazachstanie z powodu swojej działalności opozycyjnej. W 2009 roku władze Kazachstanu początkowo odebrały Ablyazovowi Bank BTA, a następnie oskarżyły go o przestępstwa finansowe. Jednocześnie w aktach sprawy karnej wyraźnie wskazano, że rzekomo „skradzione środki” służyły do „obalenia ustroju konstytucyjnego” i „destabilizacji sytuacji politycznej” w Kazachstanie. Oprócz przestępstw finansowych Kazachstan oskarża Ablyazova o „podżeganie do nienawiści społecznej”, „przygotowywanie aktu terrorystycznego” i „zbrodnię przeciwko pokojowi i bezpieczeństwu ludzkości” w ramach tak zwanej „sprawy zhanaozeńskiej”.

Ściganie karne Syryma Shalabayeva przez władze ukraińskie jest częścią szeroko zakrojonej kampanii władz kazachstańskich, której celem jest prześladowanie krewnych i współpracowników Mukhtara Ablyazova.

W ramach tych działań, w maju 2013 r. Alma Shalabayeva i jej 6-letnia córka Alua Abliazova zostały *de facto* porwane w Rzymie, a następnie nielegalnie przewiezione prywatnym samolotem z Rzymu do Kazachstanu. Dzięki staraniom Ministra Spraw Zagranicznych Włoch, organizacji praw człowieka, ONZ i Parlamentu Europejskiego, w grudniu 2013 roku rodzinie udało się wrócić do Włoch, gdzie został im przyznany status uchodźców politycznych.

Syrym Shalabayev otrzymał status podejrzanego w Kazachstanie w dniu 22.07.2015 r., czyli 6 lat po wszczęciu pierwszej sprawy karnej, związanej z Bankiem BTA, przeciwko Ablyazovowi. Ten fakt, jak również fakt, iż kilka krajów Unii Europejskiej udzieliło azylu innym krewnym i współtowarzyszom Mukhtara Ablyazova oraz odmówiło ich ekstradycji do Kazachstanu, Rosji i Ukrainy, świadczy o tym, że sprawa ma wydźwięk polityczny.

Uważamy, że w obecnych okolicznościach przekazanie Syryma Shalabayeva Kazachstanowi czy Ukrainie jest niedopuszczalne, ponieważ z góry wiadomo, że będzie on tam skazany na łamanie jego praw i wolności obywatelskich. Postępowanie karne i proces sądowy będą stronicze i umotywowane politycznie. Co więcej, jego życie i zdrowie będzie tam nieustannie zagrożone.

Pragniemy szczególnie zwrócić Państwa uwagę na fakt, że za żądaniem ekstradycji Syryma Shalabayeva przez Ukrainę stoją władze Kazachstanu. Ten fakt niezbicie udowodniła korespondencja pomiędzy urzędnikami kazachstańskimi a rosyjskimi, ukraińskimi, angielskimi, francuskimi i innymi kancelariami prawnymi, wynajętymi przez władze Kazachstanu do przeprowadzenia wojny prawnej,

wizerunkowej i propagandowej. Korespondencja ta została umieszczona na ogólnodostępnych portalach internetowych i była wielokrotnie publikowana w prasie europejskiej, a także na opozycyjnej stronie internetowej „Respublika”, która została całkowicie zablokowana na terenie Kazachstanu. Tak więc, te okoliczności zostały uwzględnione przez rząd Republiki Czeskiej, w konsekwencji czego Ukrainie odmówiono ekstradycji Tatiany Paraskevich, która jest oskarżona w tej samej sprawie karnej, co Syrym Shalabayev. Podobną decyzję podjął sąd w Wielkiej Brytanii, odmawiając ekstradycji Igora Kononko do Ukrainy z powodu wyraźnego wpływu władz kazachstańskich na organy ścigania Ukrainy.

Pragniemy jeszcze raz podkreślić, że Kazachstan jest najbliższym sojusznikiem politycznym Rosji, wraz z którą wchodzi w skład Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej i Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ), w tym również posiada wspólny system obrony przeciwlotniczej. Właśnie z tego powodu prezydent Rosji Vladimir Putin, spełniając prośbę swojego kazachstańskiego odpowiednika Nursultana Nazarbajewa, mianował swojego asystenta Yevgeniya Shkolova kuratorem wszystkich spraw związanych z Mukhtarem Ablyazovem, jego rodziną i współpracownikami.

Yevgeniy Shkolov, oficer kadrowy KGB, który służył z Putinem w rezydenturze w NRD, regularnie organizuje narady z wysokimi przedstawicielami rosyjskiej i kazachstańskiej Prokuratury Generalnej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych RF, szefów innych departamentów rządowych i najwyższych menedżerów Funduszu Dobrobytu Narodowego „Samruk-Kazyna”. Na spotkaniach zapadają decyzje, które są następnie realizowane przez wszystkie rosyjskie struktury państwowe, w tym również sądy.

Z korespondencji opublikowanej w prasie wynika, że rosyjskie i ukraińskie wnioski o ekstradycję zostały zainicjowane przez stronę kazachstańską, która pilnuje terminowości ich wysyłki, sprawdza i koryguje treść materiałów, zapewnia tłumaczenie na dany język obcy i ponosi jego koszty.

Tak więc, rosyjska kancelaria prawna „Quorum” i jej partner Andrey Pavlov, działający w interesie Kazachstanu, utrzymują bezpośredni nieformalny kontakt nie tylko z ukraińską kancelarią prawną „Ilyashev i Partnerzy” i jej dyrektorem, Romanem Marchenko, lecz również ze śledczym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych RF, Nikolajem Budilo, który kieruje dochodzeniem w sprawie Ablyazova i innych osób w Rosji.

Z kolei Roman Marchenko jest w bezpośrednim kontakcie zarówno z Nikolajem Budilo, jak i wysokimi urzędnikami Prokuratury Generalnej RK, Ministerstwa Sprawiedliwości RK, Agencji ds. Służby Publicznej i Przeciwdziałania Korupcji RK, Funduszu Dobrobytu Narodowego „Samruk-Kazyna” i innych struktur rządowych, otrzymując od nich bezpośrednie polecenia oraz zdając sprawozdania z ich realizacji. Należy również oddzielnie wspomnieć o współpracy pana Marchenko z Kenesem Rakishevem, przewodniczącym Rady Nadzorczej Banku BTA i jednocześnie jedną z osób zbliżonych do Ramzana Kadyrowa, szefa Republiki Czeczeńskiej Federacji Rosyjskiej. Roman Marchenko kieruje działaniami urzędników ukraińskich, zwłaszcza Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Prokuratury Generalnej, w interesach Kazachstanu, o czym niejednokrotnie informował wprost w swoich listach.

Całą walką władz kazachstańskich z Mukhtarem Ablyazovem kieruje premier RK Karim Masimov, który wiosną 2014 r. osobiście umawiał się z Sergeyem Pashinskim, ówczesnym przewodniczącym administracji prezydenta Ukrainy, aby sprawa karna przeciwko Ablyazovowi nie została umorzona po ucieczce rządu Yanukovicha.

Kazachstan jest krajem o autorytarnym reżimie politycznym, którego prezydent rządzi nim niezmiennie od 1989 roku; wtedy właśnie Nazarbajev został wybrany na pierwszego sekretarza Partii Komunistycznej republiki. Od 2007 roku, na mocy Konstytucji, ma on oficjalny tytuł „Elbasy – Lider

narodu". Obecnie reżim polityczny w Kazachstanie jeszcze bardziej zaostrzył się: niezależne media zostały zamknięte, a politycy i działacze opozycyjni są poddawani represjom.

Ukraina znajduje się w głębokim kryzysie wybiórczej sprawiedliwości oraz niemożności przewyciężenia wszechobecnej korupcji w organach ścigania, które wykonują wolę polityczną prezydenta i premiera kraju. W ciągu ostatnich kilku miesięcy, przedstawiciele rządów USA¹, UE² oraz Specjalny sprawozdawca ONZ ds. pozasądowych, doraźnych i arbitralnych egzekucji Christof Heyns³ potępił sabotowanie reform oraz niezdolność władz ukraińskich do przeprowadzenia reform w organach wymiaru sprawiedliwości i ścigania. W rzeczywistości, skład pracowników organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w dużej mierze zachował się z czasów Yanukovicha. Dlatego właśnie przedstawiciele władz kazachstańskich czują się tam swobodnie i mogą nadal wywierać wpływ na urzędników ukraińskich w celu prześladowania swoich oponentów rękami Ukrainy.

Według raportów Rzecznika Praw Obywatelskich oraz wyników monitorowania, przeprowadzonego przez obrońców praw człowieka, w wyniku sabotowania reform, Ukraina nie gwarantuje odpowiednich warunków przetrzymywania, ani też ochrony przed torturami w miejscu pozbawienia wolności. Syrym Shalabayev może być poddany przesłuchaniu zgodnie z linią Kazachstanu, a nawet może zostać czasowo przeniesiony do Kazachstanu pod pretekstem przeprowadzenia dochodzenia. Ponadto, według danych Transparency International, Ukraina znajduje się na liście najbardziej skorumpowanych krajów na świecie.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty, niniejszym wzywamy Prezydenta Republiki Litewskiej do uwzględnienia motywów politycznych ścigania karnego krewnego politykiem kazachstańskiego oraz do niedopuszczenia do ekstradycji Syryma Shalabayeva do Kazachstanu lub Ukrainy.

Niniejsze pismo zostało również skierowane do Ministra Sprawiedliwości Republiki Litewskiej oraz Prokuratora Generalnego Republiki Litewskiej.

OPEN DIALOG

Lyudmyla Kozlovska,
Prezes Fundacji „Otwarty Dialog”

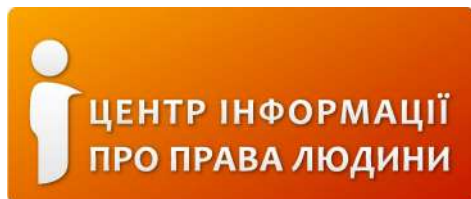
<http://odfoundation.eu/>

Center
for Civil
Liberties

Aleksandra Matviychuk,
Prezes Zarządu Centrum Swobód Obywatelskich

<http://ccl.org.ua/>

Tatiana Pechonchik,
Prezes Zarządu
Centrum Informacji o Prawach Człowieka

<http://humanrights.org.ua/>

¹ <http://ukraine.usembassy.gov/statements/pyatt-kse-10302015.html>

² <http://www.euractiv.com/sections/europes-east/no-lifting-visa-barrier-ukrainians-says-juncker-319221>

³ <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16463&LangID=E>

Yevgeniy Zhovtis,

Przewodniczący Rady Kazachstańskiego Biura ds. Obrony
Praw Człowieka i Przestrzegania Praworządności

<http://www.bureau.kz/>

информационно-аналитический портал
РЕСПУБЛИКА KZ

Irina Petrushova,

Redaktor naczelny

gazety kazachstańskiej „Respublika”

<http://www.respublika-kaz.info/>

Bolat Atabayev, kazachstański reżyser teatralny, dysydent, mieszkający na terenie Niemiec

Muratbek Ketebayev, opozycjonista kazachstański, dysydent i uchodźca polityczny w Polsce